TERVE KOTIELÄIN

Vaikka emakkotila ei itse pystyisi tilanteeseen vaikuttamaan, tila on aina vastuussa hallinnassaan olevista eläimistä. **ASIANTUNTIJAELÄINLÄÄKÄRI LEENA SUOJALA, MTK**

Porsasruuhkasta huolimatta eläintiheys on aina tuottajan vastuulla

Porsasruuhka on jokavuotinen ilmiö, mutta monilla emakkotiloilla kärsitään tänä syksynä tavallista pahemmasta porsasruuhkasta.

”Tänä syksynä ruuhkaa voi syntyä, koska moni lihasiankasvattaja jättää nyt porsaat ottamatta. Siihen houkuttaa viljan korkea hinta. Sen vuoksi vilja kannattaa ennemmin myydä eteenpäin kuin syöttää lihasioille”, toteaa MTK:n kotieläinasiamies **Jukka Rantala**.

Maaseudun Tulevaisuuteen yhteyttä ottaneen tuottajan mielestä maalaisjärki sanoo, ettei viljelijä voi olla vastuussa sellaisesta, mihin hänellä itsellään ei ole mahdollisuutta vaikuttaa. Näin kuitenkin on.

”Jos porsaita tuottava emakkosikala joutuu tarkastukseen ja käy ilmi, että eläimiä on liikaa, tila joutuu vastuuseen siitä huolimatta, että kyse olisi porsaita vastaanottavan osapuolen sopimusrikkomuksesta”, tuottaja puuskahtaa.

Sekä Rantala että MTK:n asiantuntijaeläinlääkäri **Leena Suojala** vahvistavat tuottajan väitteen.

”Vaikka emakkotila ei itse pystyisi tilanteeseen vaikuttamaan, tila on aina vastuussa hallinnassaan olevista eläimistä”, Suojala kertoo.

”Käytäntö juontaa suoraan eläinsuojelulaista. Laissa määritellään, kuinka paljon eläimelle on oltava kotieläinrakennuksessa tilaa. Tuottajan on huolehdittava siitä, että lain määräys täyttyy kaikissa oloissa.”

Täydentävien ehtojen sanktio on tilalle paha

Suurin sallittu eläintiheys on myös osa täydentäviä ehtoja, joiden noudattamista useimpia tukia saavilta tiloilta edellytetään.

Jos tilalla on liikaa eläimiä, ensisijainen sanktio tulee Rantalan mukaan nimenomaan täydentävien ehtojen laiminlyönnistä.

”Jos sanktioita määrätään, se on viljelijän kannalta paha tilanne. Sanktio koskee kaikkia niitä tukia, joiden saaminen edellyttää täydentävien ehtojen noudattamista. Siitä voi kertyä isokin summa.”

Viljelijän asema on kiinni tarkastajan harkinnasta. Rantalan käsityksen mukaan täydentävien ehtojen tarkastuksia tekevät elykeskusten virkamiehet suhtautuvat porsasruuhkatilanteisiin yleensä joustavasti.

Lisäksi Suojala muistuttaa, että tarkastuksesta tehdään aina kirjallinen pöytäkirja, joka lähetetään viljelijälle. Siihen viljelijä voi antaa vielä selityksensä tilanteeseen johtaneista syistä.

Syyksi voi siten kirjata, etteivät välitysporsaat menneet eteenpäin ja tilanne johtui tuottajasta riippumattomista syistä.

JUHANI REKU

JOHANNES TERVO

Jaana Hakomäki antaa antibioottipiikin jalkansa loukanneelle porsaalle.

Oikea lääkitys parantaa sikojen hyvinvointia

Koulutusta tarjolla syksyllä ja keväällä

Oikeanlainen ja oikeaan aikaan annettu lääkitys on olennainen osa sikojen hyvinvointia.

Tästä syystä Sikojen hyvinvoinnin edistäminen -hankkeen viimeinen osio keskittyy lääkitykseen. Aihe on sen laajuuden vuoksi jaettu syksylle ja keväälle.

”Tämä on jatkoa sikahavainnoille. Nyt keskitytään siihen, miten eläinten terveyttä voidaan tukea ja havaittuja terveysongelmia korjata”, hankepäällikkö **Terhi Jääskeläinen** sanoo.

Seinäjoelta 4. lokakuuta alkavalla seminaarikiertueella käsitellään muun muassa sikalan lääkityskokonaisuutta, lääkitystarpeen ehkäisyä ja lääkekirjanpitoa.

Luennoitsijoina on eläinlääkäreitä, lääneneläinlääkäreitä ja Eviran virkamiehiä. Koulutuspäivä tarjoaa siis hyvän mahdollisuuden kysyä asioista suoraan heiltä.

Jääskeläinen kertoo, että ilmoittautumisia on jo tullut runsaasti, mutta mukaan mahtuu vielä lisää tuottajia.

Keväällä järjestettävässä toisessa osiossa keskitytään lääkinnän vähentämiseen, lääkityksen kustannuksiin ja uudistuvan lääkityslainsäädäntöön.

Syksyn aikana koulutuksia järjestetään kaikkiaan 19 paikkakunnalla, muutama myös ruotsiksi. Ohjelma ja aikataulu ovat nähtävissä Suomen Sikayrittäjien kotisivujen tapahtumakalenterissa.

TERHI TORIKKA

Emäntä Hannakaisa Heikkinen hoputtaa sorkkahoitaja Kalervo Nykäsen kanssa lehmää hoitotelineeseen Kiuruvedellä.

Jani Nykänen naputtelee kunkin lehmän tiedot Sorkkamobiiliin jo navetassa.

Tomi Voutilainen (oik.) avustaa Jani Nykästä sorkkahoidossa Hannakaisa Heikkisen ja Harri Kärkkäisen pihatossa.

Hoidetut sorkat tärkeä osa lehmän hyvinvointia

Sorkkien kunto vaikuttaa eläinten liikkuvuuteen pihatossa. Jos sorkat ovat kipeät, lehmä käy harvemmin syömässä, juomassa ja lypsyllä.

PENTTI VÄNSKÄ

Kalervo Nykänen hoitaa sorkkia Kiuruvedellä ja naapurikunnissa. Hoitopenkillä lehmä nostetaan oikealle korkeudelle, kumarassa ei tarvitse työskennellä.

KIURUVESI (MT)

”Joka sorkkahoidossa säästää, säästää väärässä paikassa”, kiuruvetiset **Harri Kärkkäinen** ja **Hannakaisa Heikkinen** vakuuttavat. Heidän lypsykarjansa kaikkien eläinten sorkat hoidetaan säännöllisesti noin viiden kuukauden välein.

Kärkkäisen ja Heikkisen reilut sata lypsylehmää elävät kahden robotin pihattonavetassa. Parsissa kumimattojen päällä on kuivikkeena kutterinpurua.

Kuiviketurvetta tilalla on kokeiltu myös lehmien alla, vasikoiden ryhmäkarsinoissa on turvetta ja pikkuvasikoiden alla olkea.

Kuluva syksy on ollut hermoja raastavaa aikaa. Olkea on saatavilla, mutta ei kuivana.

”Kiuruvedellä on sorkkahoidossa ihannetilanne”, emäntä kiittelee. **Kalervo** ja **Jani Nykänen** käyvät säännöllisesti hoitamassa karjan sorkat. Ongelmatilanteissa apu tulee viimeistään soittoa seuraavana päivänä.

Säilörehun laatu vaikuttaa

Sorkkavikoja Kärkkäisen ja Heikkisen eläimillä on vähän. Isäntä on huomannut, että ruokinnalla ja etenkin säilörehun laadulla on merkitystä.

”Säilörehu tehdään myöhään. Tilalla katsellaan ikkunasta, kun toiset jo tekevät.”

”Valkuaispitoisuudessa hävitään mutta kuitupitoisuudessa voitetaan. Äkäisellä säilörehulla tulee helpommin sorkkavikoja”, Harri Kärkkäinen sanoo.

Emännän mielestä suomalainen lypsykarjan jalostus on pitkään keskittynyt tuotoksen parantamiseen. Eläinten rakenne on jäänyt vähemmälle huomiolle.

Hiehoa pitää kasvattaa kaksi vuotta, ennen kuin se alkaa tuottaa. Jos se joudutaan utare- tai jalkarakenneongelmien vuoksi poistamaan ennen aikojaan, eläimestä on koitunut pelkkiä kuluja.

Jalostussuunnitelmat tilalla tehdään itse. Erityisesti emäntä on kiinnostunut karjanjalostuksesta. Sekä isännällä että emännällä on siemennystoimilupa.

Tilalla tehdään siemennysten lisäksi myös alkionhuuhteluja.

Karjan sorkkien hoito maksaa yli 5 000 euroa vuodessa. Isäntäväen mielestä se on kannattava panostus eläinten hyvinvointiin.

REIJO VESTERINEN

Uudet hoitopenkit helpottavat työtä

KIURUVESI (MT)

Sorkkahoitajien työ on raskasta, mutta sitä helpottavat nykyaikaiset hoitopenkit.

Kiuruvetisten **Kalervo** ja **Jani Nykäsen** hoitopenkeissä lehmä nostetaan ensin kahdella mahavyöllä niin korkealle, että kaikki sorkat ovat ilmassa. Sitten nostetaan eläin sopivalle työskentelykorkeudelle.

Kalervo Nykäsellä on amerikkalainen hoitopenkki. Poika Janin penkki on tanskalainen, jollaisia ei muilla Suomen sorkkahoitajilla vielä ole.

Aikaisemmin lomittajana työskennellyt Jani Nykänen lähti isälleen rengiksi vuonna 2002. Viisi vuotta myöhemmin hän hankki oman kaluston.

Nykästen toimialueeseen kuuluvat Kiuruveden lisäksi lähikunnat Vieremä, Iisalmi, Pielavesi, Keitele ja Maaninka. Miehet liikkuvat pääasiassa 55 kilometrin säteellä Kiuruvedeltä.

Kalervo Nykäsen apuna on **Esko Korhonen**, Jani Nykästä avustaa **Tomi Voutilainen.** Tiimit toimivat tehokkaasti, lehmä viipyy hoidossa vain muutaman minuutin, ellei sille tarvitse tehdä normaalista poikkeavia hoitotoimia.

Nykäset kuljettavat hoitopenkkinsä kevytkuorma-autoilla tilalta toiselle.

Oviaukosta riittävän iso

Sorkkahoitajat toivovat, että navetan oviaukot olisivat vähintään 2,5 metriä leveitä ja vähintään 2,6 metriä korkeita. Kynnys ei saisi olla viittä senttiä korkeampi.

Luiskat helpottavat penkin siirtoa sisään ja ulos, kynnykset vaikeuttavat. Nykyisin ani harvoilla tiloilla sorkkahoito joudutaan tekemään ulkona.

Eläinten ohjaaminen sorkkahoitoon penkkiin kannattaisi miettiä jo navettaa suunniteltaessa, viimeistään rakennusvaiheessa. Jos jo kerran hoidetut eläimet pääsevät hoitamattomien sekaan, siitä aiheutuu ylimääräistä työtä.

Vielä pahempi on, jos joku eläin pääsee navetassa piiloon eikä tule ollenkaan hoitoon. Nykästen hoitotiimeissä apumies hipaisee hoidetun eläimen otsaan värikkään merkin tussilla.

Suomessa on noin 80 sorkkahoitajaa. Heistä suunnilleen puolet on kokopäiväisiä, eli he elättävät itsensä sorkkia hoitamalla.

Suomen sorkkahoitajien yhdistys on valtakunnallinen järjestö, jonka puheenjohtaja on Jani Nykänen. Liiton nettisivuilla *www.sorkkahoitajat.com* on hyödyllistä tietoa myös karjankasvattajille.

REIJO VESTERINEN

Sorkkahoitotiedot suoraan navetasta

Kahdeksan sorkkahoitajaa eri puolilla Suomea testaa parhaillaan Sorkkamobiilia. Eläinkohtaiset tiedot tallennetaan tietokantaan jo navetassa, erillistä tallennusta ei tarvita.

Sorkkahoitaja käyttää kosketusnäyttöistä tietokonetta, joka kestää navettaoloja ja on jatkuvassa yhteydessä neuvonnan tietokantaan. Ruokinnan ja hoidon muutokset on helpompi suunnitella, kun karjan sorkkaterveysraportti on ajan tasalla.

Sorkkamobiili on suomalaisen Faban, tanskalaisen Videncentret for Landbrug:n ja ruotsalaisen Svensk Mjölkin yhdessä kehittämä ohjelmaversio. Tanskassa järjestelmä on ollut käytössä jo pari vuotta, kehitysagronomi **Elina Paakala** Fabasta kertoo.

Paakalan mukaan Sorkkamobiili nopeuttaa tietojen keruuta ja jättää tilan väeltä tai neuvojalta ylimääräisen työvaiheen pois.

Vuodenvaihteen tienoilla Faba aikoo kouluttaa seuraavat parikymmentä sorkkahoitajaa mobiilin käyttäjiksi.

Sorkkahoitajien tallentamat sairaudet ja viat ovat samat kaikissa kolmessa Pohjoismaassa. Kaikki Suomessa aiemmin tallennetut sorkkasairaudet ovat mukana. Niiden lisäksi uusia ovat muun muassa sorkkavälin ajotulehdus, kärkipaise, saksisorkat ja kinnerhiertymä.

Tiedon lisääntyessä sonnien sorkkaterveysindeksin arvosteluvarmuus paranee. Sorkkien terveyteen voidaan vakuuttaa entistä paremmin myös jalostuksen keinoin, Paakala korostaa.

REIJO VESTERINEN